

Наукові перспективи
Видавнича група

Перспективи та інновації науки

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№6(64) 2026

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

Видавнича група «Наукові перспективи»

Луганський державний медичний університет

Громадська наукова організація «Система здорового довголіття в мегаполісі»

Християнська академія педагогічних наук України

Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання

*за сприяння КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва", Центру
дієтології Наталії Калиновської*

«Перспективи та інновації науки»

№ 6(64) 2026

СПЕЦВИПУСК

Київ – 2026

Ivan Horbachevsky Ternopil National Medical University

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Luhansk State Medical University

Public scientific organization "System of healthy longevity in the metropolis"

Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

**All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists of Spiritual and Moral
Education**

*with the assistance of the KNP "Clinical Hospital No. 15 of the Podilsky District of Kyiv", Nutrition Center of
Natalia Kalinovska*

"Prospects and innovations of science"

№ 6(64) 2026

SPECIAL EDITION

Kyiv – 2026

ISSN 2786-4952 Online

УДК 001.32:1/3](477)(02)

Ідентифікатор медіа - R40-05846

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-6\(64\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-6(64))

«Перспективи та інновації науки»: журнал. 2026. № 6(64) 2026. С. 4165

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021
№ 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології та
педагогіки**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.04.2023 № 491 журналу
присвоєно категорію "Б" із медицини: спеціальність 222**

*Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з
державного управління» (Рішення від 29.05.2026, № 11/5-8-26)*

*Журнал видається за підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва", Центру дієтології Наталії
Калиновської*

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index
Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google

*Електронний науковий журнал «Перспективи та інновації науки» заснований з метою висвітлення
актуальних питань теорії та практики медицини, біології, біотехнології та реабілітації в Україні, за кордоном.
Видання розраховано на науковців, викладачів, педагогів-практиків, представників органів державної влади та
місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, громадсько-політичних діячів*

*Згідно Порядку формування Переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом МОН
України від 15.01.2018 № 32, повнотекстовий доступ до наукових статей журналу представлений на
платформі «Наукова періодика України» в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського НАН України
та в Національному репозитарії академічних текстів*

Голова редакційної колегії:

Вадзюк Степан Несторович - доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки
Тернопільського національного медичного університету імені
І.Я.Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України (Україна)

Заступник голови редакційної колегії: Торяник Інна Іванівна - доктор медичних наук, старший
науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії вірусних інфекцій Державної
установи «Інститут мікробіології та імунології імені І.І. Мечникова Національної академії медичних наук
України» (Харків, Україна)

Редакційна колегія:

1. Алієв, Ельнур М. доктор медичних наук, професор, професор Азербайджанського медичного університету (Азербайджан)
2. Бабова Ірина Костянтинівна - доктор медичних наук, професор, старший науковий співробітник відділу економічного регулювання природокористування ДУ "Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України", лікар ФРМ (фізичної та реабілітаційної медицини) ДУ "Територіальне медичне об'єднання МВС України по Одеській області" (Одеса, Україна)

3. Галандаров, Вагіф Календер Доктор медичних наук, доктор філософії, професор, професор кафедри хірургічних захворювань Азербайджанського медичного університету (Азербайджан)
4. Гараєв, Ельдар Абдулла доктор медичних наук, професор кафедри загальної та токсикологічної хімії, Заступник директора Азербайджанського медичного університету (Азербайджан)
5. Ельдар Елієв доктор медичних наук, професор, професор кафедри хірургічних захворювань Азербайджанського медичного університету (Азербайджан)
6. Жуков Валері, Університет Миколи Коперника в Торуні (Торунь, Польща),
7. Іншакова Ганна Вадимівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри громадського здоров'я Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
8. Кернас Андрій В'ячеславович – доктор філософії в галузі психології, кандидат психологічних наук, дійсний член Української психолгічної асоціації, магістр права, магістр педагогіки, доцент кафедри Практичної психології Одеського національного морського університету, старший викладач кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки Одеського національного економічного університету (Одеса, Україна)
9. Коваль Галина Миколаївна - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри мікробіології, вірусології, епідеміології з курсом інфекційних хвороб Ужгородського національного університету (Ужгород, Україна)
10. Корильчук Неоніла Іванівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
11. Левков Анатолій Анатолійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», доцент кафедри онкології, радіаційної медицини та радіології Полтавського державного медичного університету (Полтава, Україна)
12. Мочалов Юрій Олександрович - доктор медичних наук, професор, професор кафедри хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)
13. Олійник Світлана Валентинівна - кандидат фармацевтичних наук, доцент, доцент кафедри аптечної технології ліків Національного фармацевтичного університету
14. Пасько Ольга Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки, Одеський державний університет внутрішніх справ.(Одеса, Україна)
15. Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
16. Теренда Наталія Олександрівна - доктор медичних наук, професор, т.в.о завідувача кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
17. Черська Марія Сергіївна - доктор медичних наук, завідувачка консультативно-діагностичним відділенням Державної Установи «Інститут ендокринології та обміну речовин НАМН України» (Київ, Україна)
18. Шульгай Аркадій Гаврилович - доктор медичних наук, професор, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

Тарнавська С.І., Шахова О.О. <i>ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БАЗИСНОЇ ТЕРАПІЇ БРОНХІАЛЬНОЇ АСТМИ У ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВРАХУВАННЯМ ЗАПАЛЬНИХ ПАТЕРНІВ КРОВІ</i>	2443
Терещенко Л.О., Дихта В.І. <i>ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ НА БАЗІ КЛІНІЧНОГО САНАТОРІЮ ІМЕНІ М.І.ПИРОГОВА «КУЯЛЬНИК»</i>	2453
Ткач О.Ф. <i>ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ У ДІТЕЙ ІЗ СКОЛІОЗОМ</i>	2465
Тодорюк А.В. <i>СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО РУХОМІСТЬ ЗУБІВ У ПРОЦЕСІ ОРТОДОНТИЧНОГО ЛІКУВАННЯ: БІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ, МЕТОДИ КІЛЬКІСНОЇ ОЦІНКИ ТА КЛІНІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ</i>	2484
Федченко Ю.О., Ганжа А.В. <i>ВПЛИВ МІКРОПЛАСТИКУ НА ОТОЧУЮЧЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК НЕГАТИВНИЙ ПАТЕРН ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ</i>	2497
Целік Н.Є., Тихонова Т.М., Аль-Травнех О.В., Гончар Д.Т., Гомонілова М.Р. <i>ВІДДАЛЕНІ НАСЛІДКИ COVID-19: ПОЛІМОРБІДНІСТЬ У КЛІНІЧНІЙ ПРАКТИЦІ</i>	2505
Чабаненко Є.О., Турицька Т.Г. <i>ВПЛИВ КІНЕЗІОТЕРАПІЇ НА СТРАХ РУХУ У ПАЦІЄНТІВ ІЗ ХРОНІЧНИМ НЕСПЕЦИФІЧНИМ БОЛЕМ У НИЖНІЙ ЧАСТИНІ СПИНИ</i>	2513
Чернецька Н.В. <i>ФУНКЦІЯ ДИХАННЯ ТА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ПАЦІЄНТІВ ХВОРИХ НА ХРОНІЧНЕ ОБСТРУКТИВНЕ ЗАХВОРЮВАННЯ ЛЕГЕНЬ ІЗ СУПУТНІМ ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ ТИПУ 2</i>	2523
Черняк В.П., Базілевський А.Г. <i>БІОПСИХОСОЦІАЛЬНА МОДЕЛЬ ТА МКФ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПАЦІЄНТО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я</i>	2532
Чорномидз І.Б. <i>ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ЗДОРОВ'Я ТА РОЗВИТОК ДИТИНИ: ОГЛЯД ПОТЕНЦІЙНИХ РИЗИКІВ ТА ЕТИЧНИХ ВИКЛИКІВ</i>	2546
Шнайдер С.А., Семенов Є.І., Романов К.К. <i>ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ МЕТОДУ ДЕНТАЛЬНОЇ ІМПЛАНТАЦІЇ В УМОВАХ АТРОФІЇ КІСТКОВОЇ ТКАНИНИ: ОГЛЯД СУЧАСНИХ АУГМЕНТАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ</i>	2560
Щучак Р.І. <i>ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ КОМУНІКАЦІЇ В СИСТЕМІ ЛІКАР-ПАЦІЄНТ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКУВАННЯ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ</i>	2576

УДК 615.838:61: 005.9:338.48-6:615(477.74) Д 504

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-6\(64\)-2453-2464](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-6(64)-2453-2464)

Терещенко Людмила Олександрівна кандидат біологічних наук, доцент кафедри медичної біології та хімії, Одеський національний медичний університет, м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0002-1416-2858>

Дихта Вікторія Ігорівна здобувач 2 курсу факультету медицини Одеський національний медичний університет, м. Одеса, <https://orcid.org/0009-0005-2006-2879>

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ НА БАЗІ КЛІНІЧНОГО САНАТОРІЮ ІМЕНІ М.І.ПИРОГОВА «КУЯЛЬНИК»

Анотація. У статті проаналізовано сучасний стан та перспективи розвитку медичного туризму на базі клінічного санаторію імені М.І.Пирогова (санаторій «Куяльник»). Розкрито унікальність природно-ресурсного потенціалу Куяльницького лиману, зокрема бальнеологічні властивості його сульфідно-мулових грязей та ропи, що за своїми характеристиками є аналогами ресурсів Мертвого моря. Проведено компаративний аналіз стратегій менеджменту вітчизняного об'єкта та ізраїльського кластера «Мертве море», що дозволило виявити критичні інфраструктурні та сервісні розриви.

Автори провели комплексний аналіз природних ресурсів та діяльності санаторію «Куяльник», виділили реальні та потенційні можливості данного об'єкту медичного туризму, врахували застосування процедур з грязями та ропою у відповідних галузях медицини за профілем курорту, довели ефективність такого лікування та запропонували конкретні шляхи подолання кризових явищ та перспективні напрямки розвитку санаторію.

Визначено ключові проблемні аспекти: екологічна деградація лиману, зношеність матеріально-технічної бази, недостатня цифровізація та відсутність міжнародної сертифікації медичних послуг. Обґрунтовано необхідність впровадження моделі державно-приватного партнерства та розширення реабілітаційного профілю закладу в контексті післявоєнного відновлення. Запропоновано комплекс заходів щодо модернізації сервісного складника та маркетингової стратегії для підвищення конкурентоспроможності санаторію на європейському ринку медичного туризму.

На думку авторів, реалізація запропонованих екологічних та сервісних рішень у поєднанні з урахуванням досвіду Ізраїлю, а також раціональним використанням унікальних ресурсів в медичних галузях дозволить санаторію «Куяльник» зайняти відповідне місце в ієрархії світового медичного туризму.

Ключові слова: медичний туризм, санаторій «Куяльник», Куяльницький лиман, бальнеологія, пелоїдотерапія, Мертве море, курортний менеджмент, рекреаційні ресурси, медична реабілітація.

Tereshchenko Liudmyla Oleksandrivna Candidate of Biological Sciences Associate Professor of the Department of Medical Biology and Chemistry, Odesa National Medical University, Odesa, <https://orcid.org/0000-0002-1416-2858>

Dykhta Victoriia Igorivna 2nd-year Medical Student, Faculty of Medicine, Odesa National Medical University, Odesa, <https://orcid.org/0009-0005-2006-2879>

PROBLEMS OF FUNCTIONING AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF MEDICAL TOURISM BASED ON THE CLINICAL SANATORIUM NAMED AFTER M. I. PIROGOV "KUYALNIK"

Abstract. The article analyzes the current state and development prospects of medical tourism based on the Pirogov Clinical Sanatorium ("Kuyalnik" Sanatorium). The uniqueness of the natural resource potential of the Kuyalnik Estuary is revealed, in particular the balneological properties of its sulfide-silt mud and brine, which are identical to the resources of the Dead Sea. A comparative analysis of management strategies between the domestic facility and the Israeli "Dead Sea" cluster was conducted, which allowed for the identification of critical infrastructural and service gaps.

The authors conducted a comprehensive analysis of the natural resources and operations of the 'Kuyalnik' sanatorium, identified the real and potential opportunities of this medical tourism facility, and factored in the application of peloids and brine procedures across relevant medical fields based on the resort's profile. Furthermore, they demonstrated the efficacy of such treatment, proposed specific pathways to overcome crisis phenomena, and outlined promising directions for the sanatorium's future development.

Key problematic aspects were identified: ecological degradation of the estuary, deterioration of the material and technical base, insufficient digitalization, and lack of international certification of medical services. The necessity of implementing a public-private partnership model and expanding the rehabilitation profile of the facility in the context of post-war recovery is substantiated. The author proposes a set of measures to modernize the service component and marketing strategy to increase the competitiveness of the sanatorium in the European medical tourism market.

According to the authors, the implementation of the proposed ecological and service-oriented solutions, combined with leveraging Israel's experience and the rational utilization of unique resources across medical fields, will allow the 'Kuyalnik' sanatorium to take its rightful place in the global medical tourism hierarchy.

Keywords: medical tourism, "Kuyalnik" sanatorium, Kuyalnik estuary, balneology, peloid therapy, Dead Sea, resort management, recreational resources, medical rehabilitation.

Постановка проблеми. Кожен об'єкт медичного туризму враховує економічні та екологічні чинники функціонування. Сучасний світовий ринок медичних послуг демонструє стрімку трансформацію, перетворюючи медичний туризм на один із найбільш високоприбуткових сегментів економіки. Для України, яка володіє унікальними природно-ресурсними активами, цей напрямок є стратегічно важливим, особливо для відновлення економічного потенціалу в умовах війни та післявоєнної відбудови з використанням перспективних об'єктів медичного туризму. На прикладі клінічного санаторію імені М.І.Пирогова або санаторію «Куяльник» в Одесі простежується ряд проблем, які в комплексі гальмують розвиток медичного туризму та знижують конкурентоспроможність санаторно-курортного продукту як на вітчизняному ринку, так і на міжнародному.

Проблематика дослідження складається з наступних елементів:

1. Еколого-ресурсна криза Куяльницького лиману.
2. Інфраструктурна невідповідність міжнародним стандартам.
3. Брак системного маркетингу та брендингу територій.
4. Проблема інституційного та законодавчого забезпечення.
5. Логістичні та безпекові виклики.

Таким чином, постановка проблеми полягає у необхідності комплексного подолання деструктивних чинників функціонування клінічного санаторію «Куяльник».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день медичний туризм став одним з найбільш динамічних сегментів світової туріндустрії, що оцінюється у понад 120 млрд доларів США, до якого залучається щороку понад 14 мільйонів людей [1]. Наша країна перебуває у стані війни, але вже зараз гостро постають питання її повоєнного відродження. Наявність багатого природно-ресурсного потенціалу створює передумови для становлення високоефективної держави [2]. Питання розвитку медичного туризму та рекреаційного потенціалу Одеського регіону посідають вагоме місце у працях вітчизняних науковців. Дослідження даної проблематики можна структурувати за кількома ключовими векторами.

По-перше, це стратегічний розвиток рекреаційних зон Одещини. Одним з найстаріших грязьових курортів України є курорт «Куяльник». Вартість всіх запасів лікувальних грязей та солі лиману становить близько 37 мільярдів доларів США. В санаторії ім.М.І.Пирогова проводять ефективне лікування захворювань опорно-рухового апарату, нервової системи, жіночого безпліддя, псоріазу та інші. [3]. Важливим в питанні модернізації функціонування курорту є вивчення міжнародного досвіду, кластерного підходу до управління рекреацій-

ними зонами [4], що дозволить ефективно поєднувати бальнеологічні, кліматичні та морські ресурси Одещини для створення конкурентоспроможного національного турпродукту. Взаємодія між державними органами, медичними установами, турагенціями та іншими зацікавленими сторонами є ключовим стимулом розвитку медичного туризму в Україні. А він, в свою чергу, може стати драйвером росту як для сектору охорони здоров'я, так і для економіки в цілому [5].

Другий важливий вектор - екологічний стан Куяльницького лиману. Дослідженню гідрохімічного режиму та бальнеологічних ресурсів санаторію «Куяльник» присвячені численні роботи, в яких ґрунтовно аналізуються фізико-хімічні властивості куяльницьких грязей та ропи і вказується на критичну залежність медичного потенціалу санаторію від екологічного стану лиману [6, 7]. Головною проблемою функціонування закладу є критичний стан водного об'єкта. Лиман висихає, зменшуються його морфометричні характеристики, мінералізація ропи катастрофічно збільшується, сіль з оголеного дна розноситься на великі відстані, втрачається здатність до відновлення безцінних природних ресурсів [8].

Третій напрямок - маркетинг та інновації в медичному туризмі. Є нагальна потреба в створенні медичних кластерів, залучення цифрових інновацій, проходження міжнародної сертифікації медичних послуг та самої здравниці, формування позитивного медично-туристичного іміджу України [5]. На сучасному етапі санаторій «Куяльник» стикається з проблемою «застарілого брендингу», де висока якість природного лікування не підкріплена сучасним сервісним менеджментом.

Четвертий вектор - рекреація в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Збройна агресія РФ спричинила масштабні руйнування медичної інфраструктури, зниження безпеки перебування іноземних громадян та падіння інвестиційної привабливості, в'їзний медичний туризм призупинився, а система охорони здоров'я націлена на допомогу військовослужбовцям і населенню [9].

Статус «Куяльника» як курорту державного значення (згідно із Законом України від 2018 року [10]) вимагає перегляду стратегій безпеки та логістики, а також посилення ролі санаторію у медичній реабілітації військовослужбовців та внутрішньо-переміщених осіб.

Геополітична ситуація та наслідки воєнних дій в Одеському регіоні потребують адаптації санаторно-курортного комплексу до роботи в екстремальних умовах, забезпечення надійності транспортних коридорів та формування іміджу безпечності закладу, спираючись на досвід інших країн, наприклад, Ізраїлю, який успішно розвиває медичний туризм в умовах постійного військового конфлікту [11].

П'ятий напрямок - інституційне та законодавче забезпечення. Санаторій «Куяльник» є державним об'єктом, що розташований на території курорту державного значення та національного природного парку, має спеціальний

статус та особливий режим землекористування. Статус «Куяльника» як курорту державного значення вимагає особливого механізму управління, який би поєднував державний контроль із залученням приватних інвестицій. Основним джерелом розвитку діяльності санаторію та будівництва інших рекреаційних об'єктів у басейні Куяльницького лиману повинні стати державні та приватні інвестиції [3]. Саме співпраця між урядом і приватним сектором є ключовим моментом для розвитку медичного туризму. Обмеженість державних субвенцій та складність дозвільних процедур для інвесторів стримують модернізацію лікувально-діагностичної бази.

Деякі вчені взагалі ставлять під сумнів існування медичного туризму в Україні, вказуючи на відсутність відповідної нормативної бази, механізму регулювання, відповідального відомства тощо [12].

Більшість досліджень залишають поза увагою розробку комплексних моделей подолання сервісного розриву медичних послуг та механізмів впровадження міжнародних стандартів медичного обслуговування у практику санаторію. Саме вирішення інфраструктурних, маркетингових та екологічних проблем функціонування санаторію «Куяльник» як унікального об'єкту медичного туризму визначає актуальність дослідження.

Метою дослідження є комплексне вивчення деструктивних чинників, що стримують розвиток медичного туризму на прикладі санаторію «Куяльник» та розробка стратегічних рекомендацій щодо функціонування конкретного рекреаційного закладу Одещини з його унікальними властивостями медичних процедур.

Для досягнення поставленої мети необхідно провести комплексний аналіз природних ресурсів та діяльності санаторію, виділити реальні та потенційні можливості даного об'єкту медичного туризму, врахувати застосування у відповідних галузях медицини за профілем здравниці та запропонувати шляхи подолання кризових явищ.

Виклад основного матеріалу. Ефективність розвитку медичного туризму на базі клінічного санаторію імені М.І.Пирогова (санаторій «Куяльник») залежить від наявності унікальних природних ресурсів та здатності менеджменту адаптуватися до мінливого ринку медичних послуг.

Цілющі властивості природних ресурсів Куяльницького лиману зумовлені специфічним хімічним складом, що формувався протягом тисячоліть. В основі лікувального ефекту лежать такі компоненти, як сульфідно-мулові грязі, ропа (насичений сольовий розчин) та мінеральна вода.

Куяльницькі лікувальні грязі (пелоїди) визнані одними з найкращих у світі за вмістом біологічно активних речовин. Вони мають складну структуру, що включає мінеральну основу, органічні сполуки та мікрофлору. Їх унікальність полягає у високій біохімічній активності, що є результатом життєдіяльності специфічної мікрофлори та розпаду органічних залишків (водоростей *Dunaliella salina* та рачків *Artemia salina*) в умовах високої мінералізації. До хімічного

складу пелоїдів входять: гумінові та фульвокислоти, що мають виражені антиоксидантні, протизапальні та імуномодулюючі властивості, а утворені ними хелатні комплекси сприяють виведенню токсинів та важких металів; ліпіди та жирні кислоти, що беруть участь у відновленні бар'єрних функцій шкіри й стимулюють клітинну регенерацію; гормоноподібні сполуки аналогічні до людських гормонів (естрогеноподібні речовини забезпечують потужний терапевтичний ефект в лікуванні гінекологічних захворювань і репродуктивної дисфункції та простагландиноподібні сполуки, які регулюють місцевий кровообіг, знижують агрегацію тромбоцитів та модулюють запальну відповідь), вміст естрогенів у пелоїдах Куяльника один із найвищих у світі; ферменти (каталаза, пероксидаза, протеази, ліпази та фосфатази) виступають каталізаторами біохімічних реакцій у тканинах, прискорюючи розсмоктування патологічних продуктів запалення; вітаміни (концентровані вітаміни групи В (В1, В2, В6, В12), С, D, Е та А); природні антибіотики та фітонциди (мікроорганізми-антагоністи виділяють речовини з антибактеріальною дією); газовий комплекс (вільний сірководень) стимулює трофіку тканин, розширює капіляри та активізує обмін речовин на клітинному рівні. Вміст біологічно активних органічних речовин в природних пелоїдах Куяльницького лиману, вищий ніж в пелоїдах Мертвого моря [13], [6].

Ропа Куяльника - це складна хлоридно-натрієва сполука з високою концентрацією магнію, бром, йоду та інших мікроелементів. Хімічний тип: хлоридно-натрієво-магнієвий. Рівень мінералізації (М): від 120 до 250 г/л, у посушливі роки 300-350 г/л. Питома вага (щільність): 1,15-1,22 г/см³. Мінералізація робить ропу ідентичною або навіть потужнішою за воду Мертвого моря. Мікроелементний комплекс має високу біологічну активність: Бром (Br) здійснює позитивний вплив на центральну нервову систему, Йод (I) забезпечує нормальне функціонування щитоподібної залози, Бор (В) має значення для метаболізму кісткової тканини. Також присутні сліди літію, заліза, марганцю та кремнієвої кислоти. Під час бальнеопроцедур (ванн) іони бром та магнію проникають через шкіру, впливаючи на осморецептори та змінюючи іонний склад міжклітинної рідини, що забезпечує глибокий терапевтичний ефект. Завдяки високій концентрації солі, ропа «витягує» зайву рідину з тканин, знімаючи біль та набряки в суглобах. Високий вміст бром та магнію має седативний ефект, покращує сон та допомагає при хронічній втомі. Сольові ванни активують кровотік у дрібних судинах (капілярах), що покращує живлення внутрішніх органів та шкіри. Випаровування ропи в повітрі поблизу лиману створює природний інгаляторій, корисний для лікування хронічних бронхітів та алергій.

Куяльницька мінеральна вода є лікувально-столовою. На території функціонує свердловина мінеральної води «Куяльник», яка використовується для внутрішнього вживання. Тип: хлоридно-натрієва, мінералізація: 3,0-4,5 г/л (середньомінералізована), кислотність (рН): 6,5-7,5(нейтральна або слабколужна) [6].

Тобто, санаторій ім.М.І.Пирогова має потужну природно-ресурсну базу і потенціал лікувальних можливостей, які не поступаються рекреаційним аналогам на узбережжі Мертвого моря в Ізраїлі.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика умов перебування та сервісного забезпечення Санаторію «Куяльник» та курортів Мертвого моря

Параметр порівняння	Санаторій «Куяльник» (Одеса, Україна)	Курорти Мертвого моря (Ейн-Бокек, Ізраїль)
Вартість доби (проживання, лікування, харчування) на 1 особу	Від 1450 грн до 2450 грн (приблизно 33-55 доларів США)	Від 200 до 390 доларів США
Вік пацієнтів	4-75 років	Зазвичай без обмежень, але в деяких отелях 18+
Знижки	Для інвалідів і дітей від 4 до 14 років- 16,7%; Для військовослужбовців- 10%	Заохочувальні- 15%
Розміщення	Корпуси мають номери Економ/ Стандарт/ Стандарт покращений/ Полулюкс двокімнатний/ Полулюкс-Студіо	Спа-отель Herods ***** Istrotel Neco Dead Sea Hotel ***** Спа-отель Lot ***** Спа-отель David ***** Спа-отель Oasis Spa Club ***** Спа-отель Leonardo Plaza ***** Enjoy Dead Sea Hotel ***** Спа-отель Leonardo Club ***** Herbert Samuel Hod Dead Sea Hotel *****
Доступність авіасполучення	Обмежена (воєнний стан)	Висока (міжнародні аеропорти працюють, не зважаючи на воєнний стан)
Рівень готельного сервісу	Economy / Standard (потребує реновації)	Premium / Luxury (міжнародні мережі)
Цифровізація та мовний супровід	Початковий рівень	Високий (мультимовний персонал, IT-рішення)
Міжнародна сертифікація	Державна (Україна)	Міжнародна (JCI, ISO)

У таблиці 1 наведена порівняльна характеристика ціни, умов перебування та сервісного забезпечення санаторію «Куяльник» [14] і курортів Мертвого моря (Ейн-Бокек, Ізраїль) [15]. Аналіз дозволяє виявити велику конкурентну перевагу українського курорту – це ціна, що у 5-6 разів менша за ізраїльський аналог. Але прослідковується суттєвий розрив у рівні готельного сервісу та інфраструктури. «Куяльник» суттєво програє за комфортом перебування, надаючи номери Economy/Standard в порівнянні зі спа-готелями міжнародних брендів з рівнем сервісу Premium/Luxury. Тобто пацієнт отримує якісне лікування, а проживає в умовах, що не відповідають очікуванню іноземного медичного туриста. Це, мабуть, ключовий бар'єр для виходу на міжнародний ринок. Також прослідковується технологічне та організаційне відставання українського курорту через

відсутність міжнародної сертифікації, сучасних ІТ-рішень, що робить «Куяльник» невидимим для іноземного туриста та страхових компаній. Таким чином, за медичним потенціалом рекреаційні об'єкти співставні. «Куяльник» не поступається світовому еталону за якістю лікувальних факторів і його проблеми полягають не в ресурсі, а в управлінні, сервісі та маркетингу.

Враховуючи всі вищенаведені факти, перспективними напрямками розвитку санаторію є:

Розширення потенціалу лікувальних можливостей шляхом створення центрів:

- Комплексної реабілітації військовослужбовців. *Потенціал:* поєднання природних факторів із роботизованою механотерапією та екзоскелетами для відновлення після мінно-вибухових травм. *Ефект:* грязі прискорюють регенерацію тканин навколо металевих імплантів та культей.

- Психосоматичної та посттравматичної реабілітації. *Потенціал:* використання «ефекту Мертвого моря» (висока концентрація броду та магнію в повітрі та воді) для лікування посттравматичних стресових розладів, хронічного стресу та депресивних станів.

- Сучасного SPA- та Wellness-центру. *Потенціал:* розробка лінійок професійної косметики на основі куяльницької ропи та грязей, впровадження програм "Anti-aging", що привабить молодшу та платоспроможну аудиторію.

- Геронтологічного (активного довголіття). *Потенціал:* розробка спеціалізованих програм для літніх людей, спрямованих на профілактику деменції та підтримку мобільності суглобів через регулярні малоінтенсивні курси бальнеотерапії.

- Естетичної медицини та детоксу. *Потенціал:* використання мінеральної води та грязьових обгортань у поєднанні з апаратною косметологією для глибокого очищення організму (детокс-тури).

Отже, реальні можливості Куяльника - це бальнеологічний фундамент, який не має аналогів. Потенційні можливості - це технологічна надбудова. Трансформація потенціалу в реальність залежить від модернізації інфраструктури та впровадження міжнародних протоколів лікування.

Екологічні рішення: порятунок ресурсного базису. Враховуючи той факт, що медичний туризм «Куяльника» тримається на природному ресурсі й повністю залежить від стану навколишнього середовища, конкретними кроками мають стати:

- Регулювання водного балансу: підтримка сталого наповнення лиману морською водою в посушливі періоди через існуючий гідротехнічний вузол. Це перешкодить кристалізації солі в грязях та збереже їх пластичність.

- Створення захисної зони: заборона несанкціонованого відбору піску та обмеження господарської діяльності в басейні річки Великий Куяльник для відновлення природного стоку прісної води.

- Цифровий екомоніторинг: впровадження системи автоматичних датчиків контролю солоності та температури ропи в режимі реального часу, що дозволить коригувати склад лікувальних ванн.

Сервісні та маркетингові рішення: подолання сервісного розриву. Для залучення пацієнта-туриста нового покоління санаторій потребує трансформації з «бюджетної грязелікарні» на «Wellness-хаб», комплексний центр надання медичних послуг та спа-процедур (оздоровчий спа-курорт з розвинутою інфраструктурою):

- Впровадження стандартів JCI та ISO: сертифікація медичних послуг за міжнародними стандартами є обов'язковою умовою для співпраці з закордонними страховими компаніями.

- Інфраструктурна реновація: створення номерного фонду категорій "Luxe" та "Business". Модернізація їдалень за принципом "шведської лінії" з урахуванням дієтичних потреб пацієнта.

- Digital-трансформація: запуск мобільного додатка для бронювання процедур, перегляду результатів аналізів онлайн та впровадження CRM-системи для підтримки зв'язку з пацієнтом після виписки.

- Брендинг «Мертве море України»: агресивна маркетингова кампанія, орієнтована на іноземні ринки, де Куяльник буде позиціонуватися як доступніша, але не менш ефективна альтернатива курортам Ізраїлю.

Реабілітаційний фокус в умовах воєнного стану: окремим стратегічним рішенням є перетворення частини санаторію на сучасний центр протезування та реабілітації. Поєднання природних факторів Куяльника з новітніми технологіями відновлення (екзоскелети, роботизована механотерапія) дозволить створити унікальний для Східної Європи продукт, що матиме колосальний попит на сьогоднішній день і у післявоєнний період.

Вивчення зарубіжного досвіду: в першу чергу Ізраїлю у розбудові кластера «Мертве море» дозволить виділити стратегічні рішення, які можуть бути імплементовані для ревіталізації санаторію «Куяльник». Порівняння Куяльницького лиману та Мертвого моря є надзвичайно актуальним, оскільки це дає можливість позиціонувати український курорт як потужний міжнародний аналог. Якщо «Мертве море» - це світовий лідер у лікуванні хвороб шкіри, зокрема псоріазу, а також ревматоїдного артриту, псориатичного артриту, анкілозуючого спондиліту та остеоартриту колінного суглоба [16], то «Куяльник» неперевершений ще й у лікуванні захворювань центральної і периферичної нервової системи, шлунково-кишкового тракту, ЛОР-органів та репродуктивної системи [13].

Отже, наша країна має суттєвий потенціал розвитку медичного туризму за умови певної державної стратегії, залучення державних та приватних інвестицій, інфраструктурної реновації, міжнародної сертифікації медичних послуг, інтеграції медичного та туристичного сервісів, потужної маркетингової кампанії, орієнтованої на іноземні ринки.

Висновки. Реалізація запропонованих екологічних та сервісних рішень у поєднанні з урахуванням досвіду інших країн, зокрема, Ізраїлю, а також раціональним використанням унікальних ресурсів в медичних галузях дозволить

санаторію «Куяльник» зайняти гідне місце в ієрархії світового медичного туризму.

Трансформація санаторію «Куяльник» із об'єкту локального значення на лідера європейського медичного туризму можлива лише за умови комплексного підходу, глибокої модернізації сервісної інфраструктури та впровадження інноваційних систем менеджменту, орієнтованих на міжнародні стандарти якості, запозичення зарубіжного досвіду та всебічної підтримки держави.

Література:

1. Яворська В.В., Ляшкова О.О. Особливості розвитку медичного туризму в Україні// Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки. 2025. Т. 30. № 1(46). С. 222-233.
[https://doi.org/10.18524/2303-9914.2025.1\(46\).332730](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2025.1(46).332730)
2. Степанов В. Медико-рекреаційна система як об'єкт критичної інфраструктури України (контекст воєнного та післявоєнного етапу розвитку)// Матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції «Природні лікувальні активи, реабілітація та курорти». 14-15 листопада, 2024. Одеса. С.150.
3. Бабов С. С., Безверхнюк Т. М., Коева Х.О., Захарченко Є.О., Арабаджи М.В. Сучасний стан курортно-рекреаційного використання територій приморської смуги Одеської області на прикладі курортів «Куяльник» та «Сергіївка»// Медична реабілітація, курортологія, фізіотерапія. 2019. № 2 (92). С. 10–15.
4. Михайлюк О.Л., Ухлічева І.В. Світовий досвід розвитку кластерів медичного туризму// Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць. Одеський національний економічний університет. 2019. №2-3 (70-71). С. 40-52.
5. Ляшкова О.О., Яворська В.В. Сучасний стан розвитку медичного туризму у світі та його перспективи розвитку в Україні// Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки. 2025. Т. 30, вип. 2 (47). С. 204-214.
[https://doi.org/10.18524/2303-9914.2025.2\(47\).344761](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2025.2(47).344761)
6. Буркинський Б.В., Бабов К.Д., Нікіпелова О.М., Хумарова Н.І. Куяльницький лиман: реалії та перспективи рекреаційного використання.- Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2019.- 314с. С.42-65. С. 28-42.
7. Тучковенко Ю.С., Гаркуша О.П., Гриб О.М. та інші. Результати гідрологічного, гідрохімічного, гідробіологічного та медико-біологічного обстеження Куяльницького лиману// Український гідрометеорологічний журнал. 2022. Т. 30. С.40-64.
8. Shykhaleeva G.M., Yurchenko Yu.Yu. The history of research and status of study of hyperhaline Kuyalnyk estuary geoecosystem (Ukraine, north-western Black sea)// Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Екологія». 2023, вип. 28. С.15-26.
DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4259-2023-28-02>
9. Мартинюк У.А. Розвиток медичного туризму в Україні: проблеми та можливості// Економіка та суспільство. 2025, вип.73. С.64
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-64>
10. Закон України № 2637-VIII від 05.12.2018 Про оголошення природних територій Куяльницького лиману Одеської області курортом державного значення/ *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 2. С.7.
11. Гуцал Л.А., Долинська О.О. Вплив війни на розвиток медичного туризму в Україні// Наукові перспективи. 2023. № 3(33). С.168-175.
12. Михайлюк О.Л., Сухіна Л.В. Перспективи розвитку медичного туризму в Одеському регіоні// Економічні інновації. 2016. Т. 18. № 2 (62). С. 408-416.

13. Сівко Г.І. Визначення вмісту біологічно активних сполук органічного походження у різних природних пелоїдах//Актуальні проблеми транспортної медицини. 2014. №1(35). С.57-60.

14. Офіційний сайт Клінічного санаторію ім.М.І.Пирогова («Куяльник»). <https://kuyalnik.com.ua>

https://odecca.ua/sanatorium/kuyalnik_sanatoriya-kuyalnik-odessa-im-pirogova#period

15. The Dead Sea Resorts, Ein Bokek, Israel. <https://www.sanatoriums.com>

16. Katz U., Shoenfeld Y., Zakin V et al. Scientific evidence of the therapeutic effects of Dead sea treatments: a systematic review// Seminars Arthritis and Rheumatism. V.42. Issue 2. P.186–200. <https://doi.org/10.1016/j.semarthrit.2012.02.006>

References

1. Yavorska V.V., Liashkova O.O.). Osoblyvosti rozvytku medychnoho turyzmu v Ukraini [Peculiarities of the development of medical tourism in Ukraine] // *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Heohrafichni ta heolohichni nauky* [Herald of Odesa National University. Series Geography and Geology]. 2025. V. 30, 1 (46). S. 222-233. [in Ukrainian].

[https://doi.org/10.18524/2303-9914.2025.1\(46\).332730](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2025.1(46).332730)

2. Stepanov V. (2024, November 14-15). Medyko-rekreatsiina systema yak ob'ekt krytychnoi infrastruktury Ukrainy (kontekst voiennoho ta pislivoiennoho etapu rozvytku). [Medical and recreational system as an object of critical infrastructure of Ukraine (context of the war and post-war stage of development)]. // *Materialy Pershoi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Pryrodni likuvalni aktyvy, rehabilitatsiia ta kurorty»*. Odesa. S. 150. [in Ukrainian].

3. Babov, S. S., Bezverkhiuk, T. M., Koieva, K. O., Zakharchenko, Y. O., Arabadzy, M. V. (2019). Suchasnyi stan kurortno-rekreatsiinoho vykorystannia terytorii prymorskoï smuhy Odeskoi oblasti na prykladi kurortiv "Kuialnyk" ta "Serhiivka". [Current state of resort and recreational use of the coastal strip territories of the Odesa region on the example of "Kuyalnyk" and "Sergiiivka" resorts]. // *Medychna rehabilitatsiia, kurortolohiia, fizioterapiia*. № 2 (92). P. 10–15. [in Ukrainian].

4. Mykhailiuk, O. L., Ukhlicheva, I. V. (2019). Svitovyi dosvid rozvytku klasteriv medychnoho turyzmu [World experience in the development of medical tourism clusters]. // *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen. Zbirnyk naukovykh prats. Odeskyi natsionalnyi ekonomichnyi universitet*. № 2-3 (70-71). S. 40–52. [in Ukrainian].

5. Liashkova O.O., Yavorska V.V. (2025). Suchasnyi stan rozvytku medychnoho turyzmu u sviti ta yoho perspektyvy rozvytku v Ukraini. [Current state of medical tourism development in the world and its development prospects in Ukraine]. // *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Heohrafichni ta heolohichni nauky*. T. 30, 2 (47). S. 204-214. [in Ukrainian].

[https://doi.org/10.18524/2303-9914.2025.2\(47\).344761](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2025.2(47).344761)

6. Burkinskiy B.V., Babov K.D., Nikipelova O.M. (2019). *Kuialnytskyi lyman: realii ta perspektyvy rekreatsiinoho vykorystannia* [Kuyalnyk estuary: realities and prospects of recreational use]: monograph. Odesa: Publishing House «Helvetica». 314 p. [in Ukrainian].

7. Tuchkovenko Yu.S., Garkusha O.P., Gryb O.M. (2022). Rezultaty hidrolohichnoho, hidrokhimichnoho, hidrobiolohichnoho ta medyko-biolohichnoho obstezhennia Kuialnytskoho lymanu. [Results of the hydrological, hydrochemical, biological and medico-hydrobiological studies of the Kuialnyk estuary]// *Ukrainskyi hidrometeorolohichniy zhurnal* [Ukrainian hydrometeorological journal]. V.30. P. 40-64. [in Ukrainian].

8. Shykhaleyeva G.M., Yurchenko Yu.Yu. The history of research and status of study of hyperhaline Kuyalnyk estuary geoecosystem (Ukraine, north-western Black sea)// *Bulletin of V.N.Karazin Kharkiv National University. Ecology Series*. 2023. Issue 28. C.15-26. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4259-2023-28-02>

9. Martyniuk U. A. (2025). Rozvytok medychnoho turyzmu v Ukraini: problemy ta mozhlyvosti. [Development of medical tourism in Ukraine: problems and opportunities]// *Ekonomika ta suspilstvo*. Vyp. 73. S. 64. [in Ukrainian].

<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-64>

10. Zakon Ukrainy (2019). No. 2637-VIII vid 05.12.2018 Pro oholoshennia pryrodnykh terytorii Kuialnytskoho lymanu Odeskoi oblasti kurortom derzhavnoho znachennia. [Law of Ukraine on declaring the natural territories of the Kuyalnyk estuary of the Odesa region as a resort of state importance]. / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2019. № 2. S. 7. [in Ukrainian].
11. Hutsal, L. A., Dolynska, O. O. (2023). Vplyv viiny na rozvytok medychnoho turyzmu v Ukraini. [The impact of war on the development of medical tourism in Ukraine]. // Naukovi perspektyvy. № 3(33). S. 168-175. [in Ukrainian].
12. Mykhailiuk, O. L., Sukhina, L. V. (2016). Perspektyvy rozvytku medychnoho turyzmu v Odeskomu rehioni. [Prospects for the development of medical tourism in the Odesa region]. // Ekonomichni Innovatsii. № .62. S. 408-416. [in Ukrainian]
13. Sivko, H. I. (2014). Vyznachennia vmistu biolohichno aktyvnykh spoluk orhanichnoho pokhodzhennia u riznykh pryrodnykh peloidakh. [Determination of the content of biologically active compounds of organic origin in various natural peloids]. // Aktualni problemy transportnoi medytsyny. № 1(35). S. 57-60. [in Ukrainian].
14. Pirohov Clinical Sanatorium («Kuyalnik»). [Official site of the Clinical Sanatorium named after M. I. Pirogov ("Kuyalnik")] <https://kuyalnik.com.ua> [in Ukrainian].
https://odecca.ua/sanatorium/kuyalnik_sanatoriya-kuyalnik-odessa-im-pirogova#period
15. The Dead Sea Resorts, Ein Bokek, Israel. <https://www.sanatoriums.com>
16. Katz U., Shoenfeld Y., Zakin V et al. Scientific evidence of the therapeutic effects of Dead sea treatments: a systematic review// Seminars Arthritis and Rheumatism. 2012. V.42. Issue 2. P.186–200. <https://doi.org/10.1016/j.semarthrit.2012.02.006>

Дата першого надходження статті до видання: 14.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.05.2026